

■ Браты меншыя

«ЛІШНІЯ» ЖЫВЁЛЫ

Што павінны зрабіць людзі, каб праблема чатырохногіх бадзяжак з сацыяльнай не ператварылася ў біялагічную

У грамадскае аб'яднанне абароны жывёл «Эгіда» патэлефанавалі прадстаўнікі сталічнага прадпрыемства і папрасілі аб дапамозе: на іх тэрыторыі за кароткі час расплазілася 50 сабак, а пачыналася ўсё з дзвюх аўчарак-вартаўнікоў. На шчасце, усе сабакі засталіся жывыя, для некаторых зоаабаронцы знайшлі новых гаспадароў нават у Швецыі. Але лёс «лішніх» жывёл не заўсёды ласкавы да іх.

■ Няма бадзяжных сабак у пятым пакаленні

У трэцюю суботу жніўня адзначылі Сусветны дзень бяздомных жывёл. Гэта зусім не святочная дата стала нагодай для правядзення ў мультымедыійным прэс-цэнтры Sputnik Беларусь тэлемота паміж Мінскам, Бішкекам, Астаной і Кіевам, на які запрасілі людзей, неабякавых да лёсу братоў нашых меншых.

Зоаабаронцы расказалі, што робіцца ў іх краінах для таго, каб на вуліцах станавілася як мага менш кінутых жывёл. Ва ўсіх краінах, як аказалася, папуляцыя бяздомных жывёл паўняецца за кошт свайскіх. Людзям не хапае культуры ўтрымання сваіх гадаванцаў, таму ўладальніцкая жывёла не стэрэлізаваная па розных прычынах і нярэдка выгульваецца без ланцужка, а часцей і без гаспадара.

«Няма бадзяжных сабак, якія ў пятым пакаленні здзічэлыя. У нас бадзяюцца тыя, за якімі не глядзяць уладальнікі», — адзначыла кіраўнік грамадскага аб'яднання па абароне жывёл «Інукобо» Лілія САРСЕНАВА (Казахстан).

Па назіраннях абаронцаў жывёл, сярэдні тэрмін жыцця бяздомнага сабакі — адзін год. Ва ўсялякім выпадку ў сеткі службы адлову вельмі рэдка трапляліся сабакі ад 3 гадоў і старэйшыя.

■ Каб ад свайскіх не пладзіліся бяздомныя

У Бішкеку, па звестках зоаабаронцаў, налічваецца да 30 тысяч бяздомных жывёл. Першарадна гэтую праблему цяпер вырашаюць у сталіцы, затым пераключацца на рэгіёны. Па словах сузаснавальніка Агульнага фонду «Права на жыццё бяздомным жывёлам» Алы Кабцовай, нядаўна ў сталіцы Кыргызстана прайшла эксперыментальная акцыя па стэрэлізацыі жывёл, якія маюць гаспадараў, з мэтай скараціць па-

галоўе бяздомных. У Бішкеку ў год адстрэляваюць 10—15 тысяч галоў бадзяжных жывёл, але пасля гэтага на вуліцах не становіцца менш катой і сабак: аднаго забітага замяняе пяць нованароджаных.

Галоўны ўрач Бішкекская ветэрынарнай клінікі Палад СУЛЕЙМАНАУ адзначыў: «Адстрэл — найбольш жорсткая частка барацьбы з бяздомнымі жывёламі. Да нас у клініку нярэдка прыносяць цяжкія параненыя жывёл, якіх ужо немагчыма выраставаць. Што датычыцца стэрэлізацыі, то ў сілу менталітэту людзі не гатовыя плаціць грошы за гэтую працэдуру».

■ Падоўжыць ім жыццё

У Астане праграмы грамадскага аб'яднання па абароне жывёл «Інукобо» закранаюць прававыя пытанні, работу з насельніцтвам і акцыі па стэрэлізацыі. У сталіцы Казахстана выдзелены сродкі на стэрэлізацыю 6 тысяч галоў бяздомных жывёл. Праз акіат (аналаг гарвыканкама) прайшла акцыя па стэрэлізацыі жывёл малазабяспечаных уладальнікаў. У 2018 годзе пачнецца будаўніцтва дзяржаўнага прытулку на 1500 сабак і 700 катой. Па словах кіраўнік «Інукобо» Лілія САРСЕНАВА, усе гэтыя ініцыятывы працуюць не так даўно. А пачалося ўсё з літары закону. У прыватнасці, у адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам да бяздомнай жывёлы прымяняюцца агульныя нормы як да нічыйнай маёмасці. І гэта падоўжыла жыццё такіх жывёл на два месяцы! На працягу гэтага часу ажыццяўляецца пошук уладальніка, а потым можна перадаць жывёлу новаму гаспадару. Між тым раней у Астане час ад адлову да эўтаназіі складала тры сутак.

У перспектыве ў Астане плануецца бадзяжных жывёл стэрэлізаваць, пры неабходнасці пажыццёва ўтрымліваць у прытулку і толькі безнадзейна хворых усыпляць. Вядома, што такія крокі робяцца са згоды і пры падтрымцы акімата.

■ Адкуль «прышло» шаленства?

На мінулым тыдні ў Віцебску кошка памерла ад шаленства. Па словах уладальніцы жывёлы, кошка ніколі не была на вуліцы, таму не магла заразіцца шаленствам. Але таксама вядома, што ў жывёлы не было ветпапарты, што звычайна азначае: ёй не рабілі прышчэпкі супраць розных хвароб. Незвычайны выпадак мы папрасілі пракаментаваць вядучага ветэрынарнага ўрача аддзела вірусалогіі Мінскай абласной ветэрынарнай лабараторыі Валянціну ШАМРАЙ.

— Такое немагчыма, каб кошка ніколі не была на вуліцы. У рэшце рэшт, аднекуль жа яна з'явілася ў кватэры. Каб высветліць, пры якіх абставінах жывёла

Лілія САРСЕНАВА расказала пра цікавы вопыт: валанцёры прымалі званкі ад гараджан у службе адлову жывёл. «Людзі з задавальненнем «здаюць» і сваіх, і чужых жывёл», — рэзюмавалі валанцёры. Гэты эксперымент дазволіў валанцёрам убачыць праблему бяздомных жывёл з іншага боку і зрабіць выснову, што трэба шмат працаваць у кірунку змены светапогляду людзей.

■ Абарона патрэбна не толькі кошкам і сабакам

У Кіеве праблемамі бяздомных сабак зоаабаронцы займаюцца больш за 20 гадоў. За гэты час яны прайшлі шлях ад наіўнага ўспрымання праблемы да разумення, што вырашыць яе можна толькі комплекснымі мерамі. У Кіеве ёсць дзяржаўныя і прыватныя прытулкі для бяздомных жывёл. Па ініцыяцыі прэзідэнта Асацыяцыі зоаабарончых арганізацый Украіны Асі СЯРПІНСКАЙ, у Кіеве налічваецца дзве тысячы бяздомных жывёл.

У 2013 годзе Украіна ратыфікавала Еўрапейскую канвенцыю па абароне свайскіх жывёл. Цяпер у Вярхоўнай радзе на разглядзе знаходзіцца закон па абароне свайскіх жывёл, у адпаведнасці з якім узмоцніцца пакаранне за іх выкідванне на вуліцы. Разшэне праблемы бадзяжных жывёл у Кіеве бачаць у наступнай формуле: рэгістрацыя гадаванца, чыпананне, стэрэлізацыя. «Я змагаюся не за тое, каб жывёлы мелі права жыць на вуліцы, а за права жыць у людзей», — рэзюмавала Ася Сярпінская.

На думку ўдзельнікаў тэлемота, Украіна далёка наперадзе ўсіх па ўладкаванні бяздомных жывёл. Між тым Ася Сярпінская з болей гаварыла пра тое, што ў Кіеве ёсць рух догхантараў, і, на жаль, толькі адзін з іх атрымліваецца прыцягнуць да адказнасці.

захварэла, трэба ведаць, адкуль яе ўзялі і ў якім узросце, — тлумачыць Валянціна Мікалаеўна. — Мяркую, што кошка, па-першае, была на вуліцы, па-другое, яна магла кантактаваць з хворымі жывёламі. Магчыма, уладальніца забылася, што, напрыклад, прыходзіла да яе ў госці сяброўка з сабакам. Тэарэтычна кошка магла заразіцца ад мышэй, але яны рэдка хварэюць. Таксама, як у нас кажуць, хваробу можна было прынесці на нагах, то-бок гаспадыня была ў лесе і прайшла па слядах хворай жывёлы. Кошцы дастаткова пацерціся каля таго абутку.

Магу даць параду: абавязкова кожны год рабіце гадаванцу прышчэпку ад шаленства, і ўсё з ім будзе добра.

У Луцку бяздомных сабак не адстрэляваюць, а адпускаюць на волю пасля стэрэлізацыі і чыпанання.

Дырэктар Кіеўскага экалагічна-культурнага цэнтру Уладзімір БА-РЭЙКА нагадаў, што ў Англіі закон пра жывёл быў прыняты ў 1822 годзе. У СССР падобнага закона не было. У 2006 годзе Украіна стала другой пасля Латвіі постсаветскай краінай, у якой прыняты закон пра жывёл.

Гаворачы аб абароне жывёл, мы часцей за ўсё маем на ўвазе бяздомных катой і сабак. Аднак, на думку Уладзіміра Барэйкі, у абароне маюць патрэбу і сельскагаспадарчыя, і дзікія жывёлы. Украінскія зоаабаронцы лічаць неабходным забараніць выкарыстанне жывёл у цырку і іншых забавляльных установах. Ва Украіне з 2004 года забаронена веснавое паляванне, а ў 2010 годзе па ініцыятыве Кіеўскага экалагічна-культурнага цэнтру быў прыняты закон, які забараняе паляванне ў біясферных запаведніках, нацыянальных парках, рэгіянальных ландшафт-ных парках, а таксама ў ахоўных зонах прыродных запаведнікаў.

■ Дзяцей улюбёнцаў выкідваюць на вуліцу

Адзіным метадам рэгулявання колькасці бадзяжных жывёл у Беларусі з'яўляецца адлов і адстрэл. Па звестках Міністэрства ЖКГ, штогод падварагаюцца адстрэлу і эўтаназіі каля 70 тысяч жывёл, у гэтую страшную статыстыку не ўваходзяць жывёлы, адстраляныя іншымі службамі.

За 10 гадоў існавання грамадскага аб'яднання абароны жывёл «Эгіда» валанцёры і чыноўнікі не змаглі прыйсці да згоды па пытаннях законапраекта аб абароне жывёл. Першыя разглядаюць дакумент як рэгламент абароны жывёл, другія — як рычаг па абмежаванні іх утрымання. Тым не менш цяпер закона-

праект аб абыходжанні з жывёламі знаходзіцца на разглядзе ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу. Старшыня грамадскага аб'яднання абароны жывёл «Эгіда» Вераніка ХАНЦЭВІЧ адзначыла, што насельніцтва недастаткова ведае аб стэрэлізацыі і кастрацыі жывёл. Часам уладальнікі жывёл кажуць, што «для здароўя» кошцы або сабакі неабходна адчуць сябе маці. Таксама сустракаюцца і ветэрынары, якія актыўна падтрымліваюць гэтую ідэю. Аднак чамусьці такім «чулым» людзям нішто не перашкаджае выкінуць дзяцей улюбёнкі на вуліцу.

Шмат хто адмаўляецца ад стэрэлізацыі жывёл па рэлігійных меркаваннях. На гарадскім узроўні ў Мінску не праводзіліся акцыі па стэрэлізацыі жывёл, аднак валанцёраў падтрымліваюць як прыватныя, так і дзяржаўныя ветклінікі і робяць скідкі пры правядзенні стэрэлізацыі падапечных абаронцаў жывёл.

Як адзначыла Вераніка Ханцэвіч, у нашай краіне не рэгламентавана дзейнасць заводчыкаў. Таму часам пад выглядам пародзістага шчанюка прадаецца паўкроўка. У выніку падросшая жывёла не апраўдае надзей гаспадара, і ён яе проста выкідвае на вуліцу.

Прадпрыемства «Фаўна горада» функцыянуе з 2004 года. Яно ажыццяўляе адлов безнадзейных жывёл па папярэдніх заяўках ЖЭСаў і іншых арганізацый. Для работнікаў гэтага прадпрыемства кожны безнадзейны сабака або кошка з'яўляецца бяздомным і падлягае адлову. Калі хто-небудзь думае, што ашыйнік — гэта маркер уладальніцкай жывёлы, то памылка. Яна адзначыла, што пяць дзён, каб забраць свайго гадаванца з «Фаўны горада». У вальерах гэтага прадпрыемства больш за пяць дзён жывёлы не ўтрымліваюцца, затым іх усыпляюць. Па словах Веранікі Ханцэвіч, беларускія зоаабаронцы дамагаюцца, каб бяздомныя сабакі прайшлі працэдуру стэрэлізацыі і чыпанання. Яна адзначыла, што ў неафіцыйных прытулках сабакі і каты жывуць да смерці. Вядома, ім імкнуча знайсці адказных гаспадароў. І такія людзі знаходзяцца, шанц здабыць свой дом ёсць нават у жывёл-інвалідаў, калі калецтва не прычыняе ім пакут.

Фота: Анастасія КІШЧУКА

■ Хто будзе зарыбляць рэкі?

Тыя, хто выступае за арэнду рэк, аргументавалі сваю пазіцыю тым, што арандатары займаюцца зарыбленнем рэк. Між тым Правіламі вядзення рыбалоўнай гаспадаркі і рыбалоўства абавязак па зарыбленні рыбалоўных угоддзяў фонду запасу ўскладзены на аблвыканкамы.

Аднак, па словах Вольгі Барэйшы, за апошнія гады абласныя выканаўчыя камітэты не выдаткоувалі сродкаў на зарыбленне. Склалася такая практыка, што зарыбленнем займаюцца ў прапорцыі 50 на 50 арандатары і Беларускае таварыства паляўнічых і рыбалоўаў.

(Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.)

■ Рэкі без арэнды

Зарыбленне — даволі няпростая справа, бо патрабуе пэўных выдаткаў і выканання шэрагу працэдур. Зарыбленне ажыццяўляецца на падставе рыбаводна-біялагічнага абгрунтавання або абгрунтавання на зарыбленне, якія прайшлі дзяржаўную экалагічную экспертызу.

— Часам абывацель думае, што зарыбляюць вадаёмы і рэкі наяўным матэрыялам, на самай справе ўсё рэгламентуецца: віды рыб, тэрміны для кожнага канкрэтнага вадаёма. Сама працэдура зарыблення праходзіць у прысутнасці камісіі ў складзе прадстаўнікоў Мінпрыроды, Мінсельгасхарча і Дзяржінспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету і складаецца акт зарыблення, які зацвярджаецца Мінсельгасхарчам, — растлумачыла Вольга Барэйша.

■ Прамысловая лоўля ці браканьерства?

Каардынатар «Зялёнага дазору» па Мазыры Павел НАЗДРА быў адным з ініцыятараў звароту ў дзяржаўныя органы з мэтай дамагчыся адмены арэнды рэк.

— Рыбаловы-аматары рады, што Указам №247 адменена платная рыбалка. Безумоўна, мы пазітыўна ацэньваем той факт, што ўлада прыслухалася да меркаванняў экалагаў і пачула голас рыбалоўаў, — кажа актывіст.

Тым не менш у экалагаў ёсць асцярогі. «Арандатары будуць карыстацца дазвалам на прамысловую лоўлю рыбы, а па факце займацца браканьерствам», — мяркуе Павел Наздра.

Каб гэтага не адбылося, неабходна ўзмацненне кантролю з боку Дзяржінспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету,

органаў мясцовай улады і грамадскасці. З пачатку года супрацоўнікі Дзяржінспекцыі выявілі нямала нядбайных арандатараў. На думку Паўла Наздры, вельмі цяжка, практычна немагчыма правярыць, колькі вылавлілі рыбы, бо «каля кожнай брыгады дзяржінспектара не паставіш». Каардынатар «Зялёнага дазору» задаецца заканамерным пытаннем: чаму на прылаўках крамаў мала беларускай рачной рыбы.

— Мяркую, рыба рэалізуецца на «шэрых» рынку, падаткі ад яе продажу не паступаюць у бюджэт, — гаворыць Павел. У сувязі з гэтым, пытанне: якім чынам зацвярджалі дагаворы арандатарам, калі тыя загадзя ведалі, што не змогуць выканаць умову аб пастаўцы рыбы ў гандлёвыя сеткі. Гэта значыць, перад зацвярджаннем дагавора арандатары павінны былі мець дагаворы аб рэалізацыі рыбы.

Адным словам, прыйдзеца не толькі прыводзіць дагаворы ў адпаведнасць з патрабаваннямі Указа №247, але і сачыць за тым, каб арандатары выконвалі ўзятая на сябе абавязальнасці. Дарэчы, сярод іншых прапісана і добраўпарадкаванне берагавой лініі. Аднак не кожны арандатар траціць на гэта час і сродкі. Адпаведна, выкананне ўсіх дамоў неабходна кантраляваць як органам улады, так і грамадскасці, а таксама агульнымі намаганнямі весці работу з насельніцтвам з мэтай павышэння экалагічнай культуры.

Матэрыялы падрыхтавала
Аксана ЯНОЎСКАЯ. yanovskaya@zviazda.by